

Facultatea de Agricultură

Dumitru Nancu - Rezumatul tezei de doctorat:
***Studii privind implicarea I.M.M. în dezvoltarea agroturismului
din Zona Deltei Dunării***

Rezumat

Lucrarea de față, intitulată ”*Implicarea IMM în dezvoltarea agroturismului din Zona Deltei Dunării*”, constituie o cercetare sistematică, cu un profund conținut economic-managerial, menită să ofere întreprinzătorilor, dar și macrodecidenților, un sistem coerent, riguros științific de abordare a problematicii inițierii și dezvoltării afacerilor mici și mijlocii în domeniul agroturismului, cu referiri directe și concrete la spațiul deltaic.

Ne exprimăm speranța că întreprinzătorii și macrodecidenții au, prin utilizarea rezultatelor demersului de față, un suport util în toate fazele procesului decizional.

Înainte de a descrie etapele și mijloacele de realizare a studiului de față precizăm că scopul lucrării reprezintă, la nivelul arealului suprapus teritoriului administrativ al Județului Tulcea, o necesitate absolută.

Personal, în calitate de director al OTIMMC Dobrogea m-am confruntat în activitatea profesională de o serie întreagă de dificultăți, începând de la cunoașterea potențialului zonei în desfășurarea unor activități rentabile de profilul arătat, birocrăția legată de înființarea IMM, acreditarea acestora în domeniul agroturistic, obținerea finanțărilor din fonduri comunitare.

Evident, literatura de specialitate a abordat deja aspectele sus-arătate, însă fie la modul general, fie disparat, pe anumite elemente, dar mai puțin s-a avut în vedere evidențierea rolului și importanței IMM în dezvoltarea agroturismului din Zona Deltei Dunării.

În demersul nostru am realizat un sistem metodologic structurat, în funcție de etapele de lucru, concrete, prevăzute în planul de analiză, fapt ce a condus la formularea unor concluzii și recomandări prezentate – parțial – în conținutul capitolelor, dar mai ales în finalul lucrării.

Intrarea în sistemul surselor folosite a avut loc atât prin *informare directă*, cât și prin medierea conducătorului de doctorat și altor specialiști în domeniu, prin consultarea unor indexuri tematice ale unor lucrări studiate.

În realizarea studiului nostru distingem existența mai multor etape de informare: de teren (vizite la companii, asociații, unități de specialitate, organisme ale administrației publice locale și centrale etc.), de birou (în care includem și documentarea prin presă, internet etc.).

Materialul folosit, din punct de vedere al conținutului, aparține mai multor categorii, cum ar fi: documente de prezentare, popularizare și promovare, în care au primat cele cu caracter general și particular (cărți și tratate de management/ marketing agrar, de relații publice, de reclamă și publicitate, de comunicare etc.); monografii, teze de doctorat dedicate turismului, economiei generale, agroturismului; alte lucrări științifice sau studii, susținute și publicate în cadrul unor manifestări științifice sau în reviste de această factură; documente oficiale, care reglementează diverse aspecte ale deltei Dunării.

Cât privește tehnicile de culegere a datelor, folosite în etapa de teren a documentării, am recurs, de regulă, la tehnicile directe, care implică un contact nemijlocit între cercetător și realitatea investigată, dar și la tehnicile indirecte, în care cercetătorul investighează pe bază de documente, surse de arhivă, mărturii economice (dări de seamă, situații statistice etc.).

În cadrul tehnicii indirecte (documentară), utilizată de noi, specifică științelor socio-umane, am consultat diferite lucrări științifice în domeniu, dar și în cadrul unor discipline de

graniță, documente oficiale și de arhivă, precum și cele existente pe Internet (situații privind turismul european, tendințe în agroturism, concept, curente etc.).

Am obținut, astfel, date privind evoluția afacerilor mici și mijlocii în domeniul turismului rural și agroturismului, structura și unele caracteristici ale segmentelor de turiști, date despre nivelurile prețurilor practicate de unele companii.

Bibliografia folosită a fost organizată în ordinea alfabetică a autorilor și conține toate lucrările pe baza cărora s-a elaborat studiul de față. În text, am făcut trimiteri, în subsolurile paginilor, la sursa folosită pentru diferite idei, date statistice, tabele, grafice și alte figuri sugestive.

Obiectivele primare ale lucrării s-au concretizat în "radiografierea" problematicei creării și dezvoltării IMM, reliefaarea parametrilor economici ai evoluției sectorului IMM în România, cât și în studiul incidenței factorilor economici, politici și sociali asupra sectorului IMM, în contextul integrării europene.

Astfel, în *Capitolul I* - Crearea și expansiunea IMM în economia națională, am tratat conceptul de Întreprindere Mică și Mijlocie în UE și România, acquis-ul comunitar în domeniul întreprinderilor mici și am făcut referiri ample la unele aspecte naționale legate de procesul de adoptare a legislației europene cu privire la IMM-uri.

De asemenea, am analizat Strategia privind dezvoltarea IMM și a Cooperăției (perioada 2007-2013), dat fiind dezideratul creșterii competitivității internaționale a IMM prin modernizarea tehnologică și alinierea la standardele europene și al dezvoltării infrastructurii de afaceri.

Date fiind dificultățile cu care se confruntă IMM în practică, inclusiv sub aspectul accesării fondurilor europene, am considerat necesar să mă opresc și asupra dezvoltării serviciilor înalt calificate de consultanță pentru IMM și orientarea acestora către piață, pe fondul necesității pregnant a facilitării accesului la finanțare prin promovarea unor instrumente financiare adecvate nevoilor IMM.

Capitolul II - Parametrii economici ai evoluției sectorului IMM în România – pleacă de la prezentarea și analiza datelor statistice privitoare la IMM, încercând să releveze sectorul IMM din România – din perspectivele cantității și calității.

Tot aici am avut în vedere activitățile inovatoare și incubatoarele de afaceri. Apoi, în opinia noastră, am adus solide argumente pentru crearea și dezvoltarea rapidă a IMM, analizând și factorii care pot influența crearea întreprinderilor mici și mijlocii cât și avantajele și dezavantajele pe care le implică crearea și dezvoltarea IMM.

Evident, nu am putut evita tratarea cauzelor generatoare de dificultăți în activitatea IMM, încheind prin a recurge la o evaluare a situației de ansamblu a IMM-urilor din România (luând în considerare datele statistice oficiale publicate în anul 2008, pentru anul precedent).

Capitolul III este consacrat tratării incidenței factorilor economici, politici și sociali asupra sectorului IMM, în contextul integrării europene.

Am considerat necesar să abordăm principalele aspecte ale implementării Programului de la Lisabona al UE (Politica modernă pentru IMM-uri focalizată pe creșterea economică și crearea de locuri de muncă) și ale pătrunderii IMM românești pe piața europeană.

Problematika integrării întreprinzătorilor români într-un mediu deschis și competițional a presupus (și) abordarea următoarelor repere:

- Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la piețe;
- Cerințe ale accesului pe piața unică (Marcajul CE - sănătatea - siguranța publică, Standardele de calitate și incidența Drepturilor de Proprietate Intelectuală și a Politicii Comerciale asupra IMM românești, în accesarea Pieței Interne extinse);

- Necesitatea creșterii performanței IMM vs. Inovare (principalele politici și rezultate în sectorul de cercetare-dezvoltare, dezvoltarea de întreprinderi bazate pe tehnologie);
- Participare la rețelele IMM pan-europene.

În *Capitolul IV* am recurs la o prezentare/ analiză a potențialului polarizator al Deltei Dunării privind IMM axate pe activități de ecoturism, turism rural și agroturism.

Aici am încercat să aducem clarificări în planul conceptual privind turismul rural, resursele agroturistice și cele mai importante componente ale acestora, făcând referiri largi la produsul turistic rural și arătând perspectivele turismului rural și agroturismului în Uniunea Europeană.

Am conferit o consistență aparte abordării multicriteriale privind arealul Deltei Dunării – Județul Tulcea, incluzând repere cum ar fi:

- Caracterizarea demografică și socio-economică a spațiului deltaic;
- Economia regională - Sectoare și activități specifice – Turismul rural și agroturismul în Zona Delta Dunării;
- Indicatori ai activității turistice din Delta Dunării;
- Rezerve deltaice privind turismul ecologic, rural și agroturismul.

Turismul rural, agroturismul și ecoturismul din Zona Deltei Dunării se poate practica pe toată durata anului, implică investiții reduse – exceptând problematica infrastructurii, care nu aparține sectorului IMM – și grad de risc scăzut, reprezintă o alternativă ocupațională pentru forța de muncă rurală, o modalitate de diversificare a activităților economice din mediul rural și un factor de stabilitate și stabilizare a populației din zonă.

Ceea ce dorim noi să scoatem în relief, dezbătând și argumentând judicios pe parcursul lucrării de față, este faptul că IMM-urile profilate pe activitatea de agroturism comportă o puternică componentă de dezvoltare economică (durabilă), dincolo de potențialul recunoscut al acestora și oferă o cale de integrare în UE a societății rurale românești, demnă de luat în considerare.

Dat fiind potențialul natural-economic al arealului vizat spre cercetare, apreciem că am identificat cele mai multe din oportunitățile de natură agroturistică, valorificabile prin consolidarea sectorului IMM în zonă.

Subliniem că în arealul cercetat există aproximativ 5 mii de IMM care realizează o cifră de afaceri de peste 400 mil. Euro anual; numărul de salariați aferent acestora se cifrează la aproximativ 21.000 persoane. În același timp, menționăm că sub 10% din aceste firme de tip IMM din județul Tulcea, au în obiectul de activitate servicii de turism.

Dat fiind potențialul zonei în materie de agroturism, în condițiile în care, din punct de vedere teritorial-administrativ, Delta Dunării aparține Județului Tulcea, apreciem că sectorul IMM are largi rezerve de dezvoltare.

O importantă concluzie desprinsă o constituie faptul că, în concordanță cu noul statut de protejare a Deltei Dunării, toți actorii implicați în administrarea și protejarea Rezervației Biosferei Delta Dunării sunt în căutarea unui mod înțelept de a armoniza interesele economice cu cele pentru conservarea și protecția mediului.

Elaborarea principiilor pentru o dezvoltare durabilă, adaptată la zonele umede ale deltei, schițarea și elaborarea facilităților pentru un turism ecologic precum și implicarea localnicilor în furnizarea de servicii turistice prin implementarea unui turism rural, ar trebui să ducă la beneficii egale pentru natură, turiști, tour-operatori și populația locală.

Capitolul V - Strategia de dezvoltare economică a microzonei Nufăru din arealul Deltei Dunării – situat pregnant în zona contribuțiilor proprii, redă realmente centrul de greutate lucrării

noastre. De altfel, aici introducem Studiul de caz: *Crearea unei pensiuni agroturistice (SC Egreta Tours SRL), cu fonduri comunitare pentru IMM.*

Microzona Nufăru este situată în partea de nord-est a județului Tulcea, pe brațul Sfântul Gheorghe, în vecinătatea comunei Maliuc. În acest capitol am procedat la abordarea următoarelor elemente legate de microzona cercetată:

- Aspecte administrative. Locuințele
- Elemente ale cadrului natural vs. latura economică și (agro)turistică
- Problematika mediului
- Populația. Elemente demografice și sociale

Analiza SWOT privind teritoriul administrativ circumscris Comunei Nufărul a scos în evidență:

- **PUNCTE TARI** (Este situată la aproximativ 10 km pe apă și pe uscat, de Tulcea – reședința de județ, pe drumul către Delta Dunării, transportul local din comună până la oraș este regulat și satisfăcut de mai multe societăți, rețea Internet și telefonie mobilă, existentă ample vestigii ale trecutului - sec. X, pensiuni pentru turiști);

- **PUNCTE SLABE** (Lipsa agenților economici puternici, insuficienta fructificare a relațiilor cu comunitatea, lipsa unei strategii viabile care să conducă la scoaterea la lumină, conservarea și punerea în valoare a vestigiilor trecutului, nu există activitate turistică profesionistă, terenuri agricole de mici întinderi, aproape în totalitate în proprietate privată, inexistența unei societăți de comercializare sau a unor întreprinderi locale pentru prelucrarea produselor agricole, piața slabă, putere redusă de cumpărare a populației, de agricultură se ocupă mai mult persoane mai vârstnice și cu tehnologii mai învechite, mulți locuitori nu folosesc serviciul de colectare și transportare a gunoierului, nu există suficient spațiu pentru parcuri, trotuarele sunt puține, lipsesc șoselele pentru bicicliști, resursele umane (forța de muncă) nu sunt absorbite de potențialul economic al comunității, de aceea multe persoane migrează spre orașe sau în străinătate, resursele financiare (bugetul local) sunt foarte limitate, nu sunt organizate cursuri de reconversie sau formare profesională în zonă, un procent ridicat al străzilor nemodernizate, nivel relativ redus al dezvoltării IMM-urilor și insuficiente servicii și personal specializat).

- **OPORTUNITĂȚI** (Atragerea investitorilor care au resurse financiare în implementarea tehnologiilor curate, implementarea unor programe/ proiecte de mediu, zonă finanțată preponderent de organisme internaționale, dezvoltări în zonele industriilor și serviciilor nepoluante, de tehnologii înalte și valoare adăugată ridicată, zonă cu potențial turistic și de agrement, dezvoltarea meșteșugurilor tradiționale, dezvoltarea și /sau înființarea de ferme de producție animală, activități de morărit, brutării, prelucrarea primară, secundară a laptelui, prelucrarea lemnului și a pietrei, prestări servicii destinate în special populației, terenuri de sport și activități sportive în plină formare, studii de fezabilitate existente, fonduri alocate pentru rețele de apă potabilă, canalizare și reabilitare a drumurilor).

- **AMENINȚĂRI** (Amplasamentul zonei arheologice face dificilă obținerea de autorizații de construire sau reparații – în special în centrul comunei, migrarea populației către oraș și străinătate, descreșterea demografică, accentuarea conflictelor sociale).

Propunerile privind obiectivele strategice de creștere a potențialului economic presupun utilizarea în mod durabil a resurselor capitalului natural din zona Nufăru, valorificarea bunurilor și serviciilor generate de capitalul natural, promovarea prin marketing agresiv a comunei Nufăru ca furnizor de resurse și servicii turistice, organizarea turismului de agrement: vânătoare și pescuit, amenajarea zonelor de agrement din comuna Nufăru, crearea infrastructurii necesare turismului etc.

Plecând de la toate acestea, cu luarea în considerație a faptului că potențialul este totuși unul specific spațiului deltaic, am realizat aplicația *“Crearea unei pensiuni*

agroturistice - SC Egreta Tours SRL, cu fonduri comunitare pentru IMM (Finanțare EU/ Sesiunea M 3.4 – 05.2006)”.

Reperetele studiului de caz au presupus prezentarea și analiza detaliată a următoarelor:

- Datele tehnice și economice privind noul obiectiv de investiții;
- Business-plan-ul SC EGRETA TOURS SRL;
- Descrierea activităților și tehnologiilor aplicate în cadrul proiectului;
- Piața de desfacere;
- Indicatorii financiari.

De asemenea, din registrele proprii ale agropensiunilor din Județul Tulcea (deci prin surse interne) am valorificat informații privind evidența unor servicii economice (îndeosebi, prin studierea unor rapoarte specifice). Dintre sursele externe, am folosit unele publicații ale asociațiilor companiilor de turism, agenții specializate ("Ghidul agropensiunilor", "Buletinul informativ de turism", diferite publicații statistice etc.).

Prin efectuarea operațiilor de analiză, ne-am bazat pe utilizarea unor metode grupate astfel: metode care stabilesc nivelul/amploarea fenomenului (*metoda comparației*); metode care definesc structura fenomenului și relațiile cu alte fenomene (în special, *metoda divizării materialului*); metode de analiză a fenomenelor caracteristice unui grup de unități omogene (*metoda grupării statistice*).

Metoda divizării s-a utilizat în vederea descompunerii rezultatelor globale ale fenomenelor și proceselor în elemente componente, fapt ce a permis lărgirea sferei de comparație, de la general spre particular, facilitând concluzii și recomandări, sugestii și linii de acțiune formulate în ultimul capitol.

Așadar, prin cercetările întreprinse am urmărit evidențierea rezultatelor obținute, sistematizarea lor într-un subsistem unitar, integrat în structura generală a lucrării.

Ideile desprinse indică faptul că proiectele viabile și veritabile, realizate de IMM cu respectarea normelor comunitare în materie de finanțare din partea CE, se pot transforma în afaceri de succes în sfera agroturismului deltaic, beneficiind de anumite măsuri din cadrul programelor de alocare a fondurilor structurale (de pre-aderare, până în anul 2006).

Concluziile demersului nostru arată că Delta Dunării constituie una dintre cele mai importante regiuni turistice din România, prin originalitatea peisajului (relief, apă, vegetație, faună, populație și așezări umane). De altfel, noi am relevat punctele forte ale ecoturismului românesc:

- diversitatea și bogăția de resurse turistice naturale;
- faună și floră bogată, conținând specii cu valoare de unicat în Europa;
- existența unor areale sălbatice, neafectate de intervenția omului;
- infrastructura de acces din ariile protejate este insuficient de dezvoltată și modernizată, fapt care limitează o circulație turistică majoră;
- existența cadrului legal care prevede delimitarea parcurilor naturale și a zonelor protejate, regimul ariilor naturale protejate, conservarea mediului natural, modalitățile de administrare a ariilor protejate în vederea realizării managementului acestora.

Convingerea noastră, în urma finalizării demersului de față, este că dezvoltarea activităților de turism pe raza Deltei Dunării și județului Tulcea trebuie să țină seama de principiile durabilității turismului, printre care:

- minimizarea impactului activităților turistice asupra mediului natural;
- minimizarea impactului negativ al activităților turistice necontrolate asupra comunităților locale și membrilor ei, în vederea obținerii durabilității sociale; dezvoltarea acelor forme de turism care nu perturbă viața de zi cu zi cu populației destinației turistice;
- maximizarea beneficiilor economice, aduse prin dezvoltarea turismului, la nivelul localnicilor, în vederea obținerii durabilității economice a comunităților;

- coordonarea locală; participarea comunității locale și consultarea acestora referitor la dezvoltarea turistică durabilă, populația constituind un factor de decizie activ.

Opinia noastră este că, pe termen scurt, trebuie să se acorde o importanță crescută dezvoltării și diversificării oportunităților de turism în raport de cererea turiștilor - turism în natură, activități de recreare și relaxare, activități de educare și informare, turism cultural etc.

De asemenea, relevăm că refacerea și dezvoltarea infrastructurii turistice pentru ecoturism în parcuri și rezervații naturale și a turismului în Delta Dunării trebuie să facă obiectul unor acțiuni strategice derulate la nivel național, toate acestea fiind menite a stimula investitorii privați, care intenționează crearea de IMM cu profil agroturistic în arealul Deltei Dunării.

Acestea se referă la:

- a) modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport și acces în/și spre principale centre de intrare în Deltă (Tulcea, Sulina, Sfântu Gheorghe, Murighiol, Mahmudia și Dunavăț);
- b) realizarea unui sistem de rețele publice și utilități (alimentare cu apă, canalizare, puncte ecologice de transfer și de depozitare deșeuri) în principalele localități care constituie puncte de concentrare a fluxurilor turistice în Deltă (Crișan, Mila 23, Uzlina etc.);
- c) amenajarea unui sistem de platforme de campare, dotate corespunzător, pentru turiștii sosiți pe cont propriu;
- d) promovarea pe piața externă a Deltei Dunării ca produs turistic de marcă pentru România.

Măsurile pe termen scurt și mediu trebuie să includă importante repere, precum:

- refacerea și amenajarea potecilor de acces la principalele obiective turistice naturale;
- refacerea și amenajarea de rețele de refugii (adăposturi) pentru ecoturism;
- amenajarea punctelor (foișoarelor) de observare / filmare / fotografiere;
- marcarea limitelor și refacerea panourilor și indicatoarelor pentru zonele strict protejate, zonele de maximă importanță și zonele tampon;
- realizarea/ modernizarea rețelelor de utilități publice (apă, canalizare, stații de epurare, puncte ecologice de transfer deșeuri) în localitățile din Delta Dunării;
- curățarea, dragarea și întreținerea canalelor principale de acces și a celor aferente traseelor turistice;
- amenajarea unor puncte de informare și documentare în ecoturism;
- realizarea de materiale informative și de promovare, în special hărți și pliante cu evidențierea principalelor obiective turistice, filme documentare, panouri informative și de orientare.

*

* *

Opinia noastră este că investitorii privați, care intenționează crearea de IMM cu profil agroturistic în arealul Deltei Dunării, sesizează mai multe posibilități de a investi atunci când potențiala lor intervenție într-un areal sau altul este parte a unui program care oferă sprijin și care este coordonat în cadrul unui parteneriat extins, constituit din entități publice și private. Dacă investiția publică din cadrul programului de dezvoltare este finanțată prin fonduri europene, atunci, cu certitudine, investitorii vor regăsi elemente suplimentare de atracție.

De aceea, subliniem cu toată convingerea, că organizarea unor parteneriate – cu atragerea IMM având profil agroturistic - nu poate fi menită decât să îmbunătățească șansele de finanțare publică și privată, prin crearea unui efect dublu pentru un interes comun.